

สุนทรียะในลวดลายผ้าซิ่นนางหาญของไทดำในเขตบ้านนาป่าหนาด ตำบล
เขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

An Aesthetic “Nang-han Textile Wale” of Tai Dam Villagers at
Banna Panad in Khakeao Subdistrict, Chiang Khan District, Loei
Province

กานต์ณรัน สีมหากสุก

Kantnarun Simaksuk

อาจารย์ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Lecture, General Education, UdonThaniRajabhat University

Corresponding Author, Email: kantnarun@udru.ac.th

Received October 26, 2021; Revised March 13, 2022; Accepted: March 31, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและลวดลายผ้าซิ่นนางหาญของไทดำในเขตบ้านนาป่าหนาดศึกษารวมวิธีการทอผ้าซิ่นนางหาญ วิเคราะห์สุนทรียะในลวดลายผ้าซิ่นนางหาญและเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์สืบสานการทอผ้าซิ่นนางหาญของไทดำบ้านนาป่าหนาด โดยพบว่า สุนทรียะในลวดลายผ้าซิ่นนางหาญ มี 2 ด้าน ได้แก่ สุนทรียะภายใน เป็นเรื่องคุณค่าทางด้านเรื่องเล่า และสุนทรียะภายนอก เป็นเรื่องคุณค่าด้านรูปแบบ สามารถรับรู้ความรู้สึกได้จากประสาทสัมผัสภายนอกทั้ง 5 ของมนุษย์ให้สื่อส่งไปถึง ใจ ผลงานผ้าซิ่นนางหาญจึงเป็นงานศิลปะกลุ่มทัศนศิลป์ ประเภทหัตถศิลป์ คือการใช้มือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีความวิจิตรงดงาม

คำสำคัญ: สุนทรียะ, ลายผ้าซิ่น, ไทดำ

Abstract

The purposes were to study the history and Motif of Tai Dam in Banna Panad District, to study how to weave Nang Han Sarong, analyze aesthetics in Nang Han Sarong patterns, and to promote the conservation of the weaving of Nang Han Sarong of Tai Dam Villagers at Banna Panad. It was found that the aesthetics in the Nang Han Sarong pattern have two aspects: the inner aesthetic is story value, and

the external aesthetic is of pattern value. It can be felt by the five external senses of humans to convey to the heart. Nang Han Sarong is therefore a handicraft visual arts work, which is to use your hands to create beautiful artworks.

Keywords: Aesthetic, Textile Wale, Tai Dam

บทนำ

เครื่องนุ่งห่มเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่สำคัญของวิถีชีวิตมนุษย์กลุ่มที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นของตนเองรู้จักการทอผ้าและผลิตเป็นเครื่องนุ่งห่มใช้เป็นอาภรณ์ประดับกาย ในช่วงแรกสวมใส่เพื่อความอบอุ่นของร่างกาย ต่อมาจึงมีการสร้างสรรค์ผ้าทอให้มีความงดงามมากยิ่งขึ้นเพื่อสนองต่อจิตใจเป็นการแสดงออกทางความคิดและความเชื่อที่มีสารัตถะแฝงอยู่ในงานศิลปะนั้น ผ้าทอที่ใช้ในวิถีชีวิตจึงเป็นงานศิลปะของกลุ่มที่สืบทอดต่อกันมา ผ้าทอจึงสื่อแสดงถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความเชื่อบางประการไว้ด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะภายในรูปทรงเป็นวัตถุสุนทรีย์อย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในแง่ของการรับรู้ เพื่อส่งผลให้เกิดความรู้สึกชื่นชมในคุณค่ารูปทรงนั้น (อารี สุทธิพันธ์, 2533)

ผืนผ้าและลวดลายบนผืนผ้าทอขึ้นอย่างวิจิตร จึงเป็นการแสดงออกทางศิลปะชั้นสูงอย่างสร้างสรรค์ ความงามแห่งสุนทรีย์ทางศิลปะที่มนุษย์สามารถเสพซึ่งได้ ช่วยให้ผู้ที่ได้ชื่นชมมีจิตใจที่ละเอียดอ่อนขึ้น ลวดลายของผืนผ้าทอจึงเป็นมากกว่าสิ่งที่มองเห็นและจับต้องได้ธรรมดา และผ้ายังเป็นอาภรณ์ที่บ่งบอกสถานภาพและสถานะทางสังคมได้ ผ้าบางผืนแม้จะทอขึ้นมาจนมีอายุเก่าแก่มากแต่มีคุณค่ากลายเป็นของสะสมหายาก โดยเฉพาะความงามของผ้าชิ้นงานหายาก ที่มีเรื่องราวของประวัติความเป็นมา ความเชื่อและสารัตถะอันน่าสนใจของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ หรือ ลาวโซ่ง ลาวทรงดำ และไทยทรงดำ เป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นที่เรียกว่า สิบสองจุไทต่อมาชนไทดำบางส่วนถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางการเมือง ตั้งแต่สมัยธนบุรี ประมาณปี พุทธศักราช 2322 (พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี, 2551) จากนั้นได้มีการกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยอีกทั้งหมด 8 ครั้ง ซึ่งครั้งสุดท้ายของการกวาดต้อนชาวไทดำจากสิบสองจุไทอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปราบจีนฮ่อเสร็จสิ้นแล้วยกกองทัพกลับกรุงเทพฯ พร้อมกับกวาดต้อนชาวไทดำส่วนหนึ่งเข้ามาสยาม โดยส่งไปอยู่ที่เมืองเพชรบุรี (เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2542) ในราว พ.ศ. 2430 ก่อนที่สยามจะเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส (จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี, 2504)

ไทดำในประเทศไทยรุ่นต่อมาได้สืบทอดความเป็นประชาชนชาวไทย ซึ่งยังคงดำรงความเป็นตัวตนในฐานะราษฎรไทย ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย เช่น ไทดำในเขตจังหวัดเลยไทดำในเขตจังหวัดเพชรบุรี ไทดำในเขตจังหวัดพิจิตร ไทดำในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วยการรวมตัวกันทางสายใยของเชื้อชาติ วัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมที่ยึดถือสืบทอดผ่านพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ยังคงปฏิบัติอยู่ ดังพบได้จากภาษาพูด ภาษาเขียน การประกอบ

พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตและการแต่งกายตามความเชื่อดั้งเดิม โดยเฉพาะรูปแบบการแต่งกายด้วยผ้าทอไทดำตามความเชื่อดั้งเดิมที่ในการปฏิบัติพิธีกรรม

ผ้าทอไทดำที่นำมาใช้ในการแต่งกายเป็นผลงานศิลปะที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นอาภรณ์ประดับกายที่มีรูปแบบแบ่งแยกชายหญิงชัดเจน ผู้ชายนุ่งส่ว่ง (กางเกง) สตรีนุ่งซิ่น ผ้าซิ่นไทดำจึงมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีอยู่ในรอบวัฏจักรตามวิถีชีวิตของไทดำตั้งแต่เกิดและเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จนกระทั่งสิ้นชีวิตลงเป็นสิ่งแสดงทางสัญลักษณ์อย่างหนึ่งถึงความเป็นสตรีไทดำโดยการแต่งงานของไทดำในอดีต ฝ่ายหญิงต้องแสดงความคารวะและฝากเนื้อฝากตัว ด้วยการมอบผ้าทอสำหรับเป็นของกำนัลกับแม่และญาติของสามี ทั้งเป็นการแสดงคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของสตรี ผ่านฝีมือการทอผ้าที่มีชั้นเชิงในการสรรสร้างให้เป็นที่ประจักษ์ เป็นงานศิลปะที่ใกล้ชิดกับมนุษย์ สะท้อนความเชื่อและสายสัมพันธ์แห่งความเอื้ออาทรของคนครอบครัว เป็นสายใยผูกพันวิถีชีวิตของผู้คนเข้าไว้ด้วยกันซึ่งผ้าผืนหนึ่งต้องใช้เวลาในการทอหลายเดือน เพื่อให้ผ้ามีลวดลายที่ละเอียดงดงามสมดังความตั้งใจ เมื่อมีคนเสียชีวิตลงการจัดงานศพของไทดำก็มีความเชื่อหลังความตายว่า ต้องอาบน้ำและแต่งตัวให้ผู้ตายด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ทั้งงดงาม สำหรับให้ผู้ตายได้เดินทางขึ้นไปเมืองฟ้าเพื่อคารวะและบอกกล่าวต่อผีแถน (อภิญวัฒน์ โพธิ์सान, 2552) จึงมีการใส่ผ้าซิ่นทั้งงดงามให้กับผู้ตายที่อยู่ในสายตระกูลผู้ท้าวไว้ให้ไปแสดงความเคารพแถนในเมืองฟ้า

ผ้าซิ่นของสตรีไทดำในประเทศไทยยังคงปรากฏให้เห็น มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) ผ้าซิ่นลายแดงโมทำมาจากผ้าฝ้ายย้อมคราม ทอสลับลีขาวหรือสีฟ้าอ่อนเป็นลายทางยาวลงมา มองคล้ายกับลายของเปลือกแดงโม เป็นผ้าซิ่นที่สตรีไทดำนำมาใช้สวมใส่ในทุกโอกาส (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2540) 2) ผ้าซิ่นตาหมี เป็นผ้าซิ่นที่ทอมาจากฝ้ายหรือไหมที่ย้อมให้มีสีจุดฉาดสะดุดตา มีลวดลายที่พบได้แก่ ลายหอแก้ว ใช้ใส่ในงานโอกาสพิเศษเฉพาะสตรีไทดำกลุ่มสายตระกูลผู้ท้าว และ 3) ผ้าซิ่นนางหาญ เป็นผ้าซิ่นที่มีความพิเศษในเรื่องของลวดลายและการทอที่ใช้ความประณีต เนื่องจากมี 5 ลวดลาย และใช้ 2 เทคนิคการทอในผ้าผืนเดียว มีการทอและใช้ในกลุ่มไทดำสายตระกูลผู้ท้าว เขตบ้านป่าหนาดตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย แห่งเดียวในประเทศไทยเท่านั้น เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจมากที่ผ้าซิ่นนางหาญเป็นผ้าทอมือที่บรรพบุรุษไทดำได้ประดิษฐ์และมีไทดำบางส่วนนำติดตัวมาจากเมืองแถน แต่มีการทอผ้าชนิดนี้อยู่เฉพาะในกลุ่มไทดำบ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยแต่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย

ความงดงามของผ้าซิ่นนางหาญบ่งบอกได้ว่า ไม่ใช่การทอขึ้นมาเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการทางกายภาพเท่านั้น หากแต่มีขั้นตอนมากมายในการทอลวดลายให้ออกมางดงาม ต้องใช้ความอดทนและตั้งใจสร้างสรรค์ผลงานให้มีความงามแห่งสุนทรีย์จะควบคู่ไปกับภูมิปัญญาดั้งเดิมที่แฝงไปด้วยคุณค่าแห่งองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษอยู่ในสัจธรรมที่ปรากฏเป็นลวดลายบนผืนผ้า ซึ่งมีทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และความเชื่อ และสารัตถะที่มีอยู่ในผ้าซิ่นนางหาญ รวมทั้งยังบ่งบอกสถานภาพ

ของผู้ใช้ แต่องค์ความรู้ที่บรรจุอยู่ในผ้าชิ้นนางหาญ มีจุดเด่นสำคัญในทุกขั้นตอน การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าชิ้นนางหาญมาสู่คนในรุ่นใหม่นั้น จึงมีความงามอันเป็นสุนทรียะอย่างสมบูรณ์

ผ้าทอยังเป็นสิ่งแสดงถึงสายใยเกี่ยวพันกับคนในครอบครัวมาตั้งแต่อดีตด้วย เริ่มตั้งแต่การปลูกผ้าหรือปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ไปจนถึงการปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย เพื่อผลิตเป็นเส้นใย เป็นหน้าที่ของคนทั้งครอบครัวช่วยกันดูแลรดน้ำ การทำก็ทอผ้าและทำพินก่อกไฟ เป็นหน้าที่ของฝ่ายชายที่จะต้องต่อไม้และแกะสลักเป็นรูปดอกไม้ลงบนกึ่งและพิมพ์ให้หญิงสาว เพื่อที่หญิงสาวจะได้ทำการทอและขึ้นลายผ้าชิ้นนางหาญต่อไป โดยใช้เทคนิคการทอที่มีทั้งการมัดหมี่และการจก ลวดลายที่ปรากฏอยู่ในผ้าชิ้นนางหาญอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่ผู้คนในกลุ่มอื่นอาจไม่เข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในลวดลายผ้า หรือแม้กระทั่งไทดำรุ่นใหม่บางท่านยังมีความเข้าใจไม่มากในสารัตถะและความงามอันเป็นสุนทรียะที่สะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านความงาม และคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ แต่จะหาผู้ที่ทอผ้าชิ้นนางหาญได้ในขณะนี้ยากนัก ปัจจุบันมีนางสำลาญ กรมทอง ผู้เดียวที่ทอผ้าชิ้นนางหาญ และมีผู้รับการถ่ายทอดความรู้ 5 ท่านด้วยกัน

ลวดลายที่มีการทออยู่ในขณะนี้ มีทั้งหมด 5 ลาย แบ่งเป็นลายหมี่หรือลายที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่ 3 ลาย ได้แก่ หมี่ลายนาถเกี่ยวกัน หมี่ลายนาถเกาะกัน และหมี่ลายรุ่ง เป็นเทคนิคลายขิด มี 2 ลาย ได้แก่ ขิดลายตุ้มและขิดลายผีเสื้อ

ลวดลายทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กับความหมายในเชิงสัญลักษณ์ อันเป็นลักษณะของความเป็นอุดมคติ โดยใช้หลักการขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์เข้ามาวิเคราะห์คุณค่าอย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน ผู้ที่เข้าใจสารัตถะและสุนทรียะที่มีอยู่ภายในลวดลายอย่างลึกซึ้งมีน้อยลงทุกวัน การทอผ้าชิ้นนางหาญจึงมิใช่เพียงการทอขึ้นลายแล้วจบ หากว่าสุนทรียะทางการทอผ้าและคุณค่าของการทอผ้าจะเป็นเพียงการกระทำที่คนรุ่นใหม่เพียงรู้จักชื่อ แต่ไม่เข้าใจในแก่นแท้ในเรื่องของคุณค่าที่มีอยู่ในผ้าชิ้นนางหาญ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องส่งเสริมทำให้ผ้าชิ้นนางหาญได้แสดงคุณค่าเป็นที่ประจักษ์แก่สังคม

ถึงแม้ว่าในขณะนี้ได้มีหน่วยงานให้ความสนใจและส่งเสริมการทอผ้าชิ้นไทดำ เช่นกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไทดำ (พื้นฟู) บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นการรวมกลุ่มกันของไทดำบางส่วนในพื้นที่ แต่เป็นการรวมกลุ่มที่มีความสำคัญในการผลิตงานศิลปะผ้าทอของตำบล โดยเฉพาะผ้าชิ้นนางหาญของสตรีไทดำให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการสร้างสรรค์นั้น สิ่งที่ยังคงกังวลใจอย่างมากต่อผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ คือคำถามที่ขาดความเข้าใจจากผู้ที่มาชมผลงาน เช่น ทำไมสินค้ามีราคาสูง นั้นเป็นเพราะขาดการนำเสนอองค์ความรู้ในเรื่องแก่นสาระสำคัญซึ่งเป็นเรื่องคุณค่าทางสุนทรียะในลวดลายผ้าชิ้นนางหาญอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก หากคุณค่าขององค์ความรู้ที่เป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มไทดำในเรื่องนี้จะสูญหายไป และด้วยภายใต้เงื่อนไขและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป ชนบทก้าวสู่ความทันสมัย แต่คนในพื้นที่ยังคงให้ความสำคัญกับเทคนิคการทอผ้าชิ้นนางหาญด้วยภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม

ที่ไม่ใช่เครื่องทอผ้าที่เป็นระบบสั่งการด้วยคอมพิวเตอร์จึงทำให้ผ้าทอนางหาญมีคุณค่าในเชิงทัศนศิลป์ ที่มีเรื่องราวของลวดลายเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายอยู่ในลวดลายของผ้าชิ้นนางหาญ โดยปฏิบัติสืบทอดกันต่อมาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดเรื่องสุนทรียะในลวดลายผ้า

สุนทรียะ หมายถึง ความงาม ที่มาจากการใช้เหตุผลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการหาความรู้ ซึ่งเป็นหลักในการแสวงหาความจริงในทางปรัชญา โดยในการหาความรู้ทางศิลปะและความงามนั้นนักปรัชญาได้นำวิธีการตัดสินเชิงสุนทรียภาพ (aesthetic judgment) ได้แก่การคิดหรือชี้ให้เห็นว่าวัตถุใดวัตถุหนึ่งมีลักษณะ ทั้ง 3 อย่างคือ คือ สวย (beautiful) ดิตตาดีใจ (picturesque) และเลอเลิศ (sublime) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2543) โดยจะพบลักษณะสุนทรียะในงานศิลปะ เพราะศิลปะมีจินตนาการเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ ศิลปะ ซึ่งหมายถึงสภาวะที่ห้วงลึกของจิตใจสำแดงออกมาให้ปรากฏอยู่ในตัววัตถุ จินตนาการทางศิลปะนั้นแหละเป็นแรงผลักดันทำให้วัตถุธรรมกลายเป็นศิลปะวัตถุขึ้น อย่างไรก็ตาม เฮเกล (Hegel 1770-1813) เองถือว่า “ปรัชญานี้มีฐานะเหนือกว่าศิลปะเท่านี้ เนื่องจากว่าดวงปัญญานั้นเป็นพื้นฐานทางปรัชญา แต่จินตนาการเป็นพื้นฐานทางศิลปะ” (บุญนิลเกษ, 2525) เฮเกลยังได้สรุปไว้ว่า “จากจุดนี้ทำให้เห็นหลักการของปรัชญาเป็นความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล ส่วนศิลปะนั้นมันจะเกิดจากประสบการณ์ของมนุษย์ แต่การแสดงออกซึ่งแนวคิดยังไม่สมบูรณ์เท่ากับศาสนาและปรัชญา แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าศิลปะจะหมดความสำคัญ ศิลปะยังคงมีบทบาทมากในการที่จะกระตุ้นความคิดของมนุษย์ และทำให้มนุษย์เห็นจุดหมายสุดท้ายของสรรพสิ่งและสรรพชีวิต”(วนิดา ขำเขียว, 2543) ซึ่งในการศึกษาสุนทรียะในงานศิลปะจึงปรากฏเป็นแนวคิดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาศิลปะและสุนทรียะ จิตวิทยาศิลปะ (Psychology of Arts) ใช้ตัวผลงานเป็นวัตถุในการศึกษา หรือ “วัตถุศิลป์” ทำให้ผู้ชมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปหลังจากชมงานศิลปะ ศิลปินมีรากเหง้าทางจิตใจที่เป็นแรงผลักดันในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ แม้ว่าศิลปินและผู้ชมมีความแตกต่างกันในทุกด้านก็ตาม บุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กันในแง่ของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการถ่ายทอดอารมณ์ผ่านงานศิลปะกับผู้ชมที่เป็นผู้รับประสบการณ์ศิลปะ (บุญรัตน์ พิชญไพบุลย์, 2561) สุนทรียะในมุมมองทางความงามมีอยู่อย่างอิสระที่แสดงออกมาในผลงาน เป้าหมายสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไม่ใช่คิดสร้างผลงานให้ออกมาสวยหรืออยากจะทำขึ้นมาเท่านั้น แต่อยู่ที่การสร้างสรรคผลงานศิลปะให้ตัวที่สุด เป็นสิ่งสำคัญอันเป็นหัวใจของงานศิลปะที่มีคุณค่าและศิลปินจำเป็นต้องรับผิดชอบสังคมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ ไม่ชี้้นำสังคมลงไปทางที่เสื่อมหรือก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลหรือสังคม สำหรับสุนทรียศาสตร์มีวิธีการและมุมมองในการหาคำตอบของปัญหาแตกต่างกันโดยมีข้อพิจารณา 2 ประการ ได้แก่ จิตวิสัย หรืออัตวิสัย (Subjectivism) และวัตถุนิยมหรือปวิสัย (Objectivism) ซึ่งได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์

เรื่องสุนทรียะ ซึ่งสรรพสิ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ถึงคุณค่าทางสุนทรียะ อาจเพราะคิดว่าสิ่งนั้นมีลักษณะของความงามหรือสุนทรียธาตูปราภฏอยู่ความงาม เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของสุนทรียธาต (Aesthetical elements) สามารถแยกย่อยออกเป็นองค์ประกอบหลักได้อีก 3 ประเภท ได้แก่ ความงาม ความแปลกหูแปลกตา และความน่าทึ่ง

ความงามเป็นความรู้สึกของจิตใจ โดยถูกพิจารณาใน 3 ลักษณะ คือ

1) ความงามภายใน เป็นความงามแห่งจิตใจ คำในภาษาบาลีที่เกี่ยวกับความงามในพระพุทธศาสนา เช่น กัลป์ยามะ สุนทรียะ โสภณะ และสุภาะ เป็นต้น มีความเป็นนามธรรมคือการคิดที่ดีมีความยุติธรรม จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ เมื่อได้รับสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยกระตุ้นให้จิตใจเกิดความอยากในทางสร้างสรรค์ (พระมหาทวี มหาปัญญา, 2554) คือ โดยความงามนี้จะมีมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับธรรมชาติ นิสัยส่วนบุคคลและการศึกษาอบรม (กิตติมา ปรีดีดีลิก, 2521) โดยความงามที่เป็นศิลปะมักจะอ้างถึงความงามที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ เพื่อแสดงออกซึ่งจิตนาการและความรู้สึกอย่างเสรี บริสุทธิ์จากความจริงที่เขาประสบ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2540) ซึ่งมีมนุษย์เป็นผู้ตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะไม่มีเครื่องมือที่จะนำมาชั่ง ตวง วัดขนาดได้ในรูปแบบที่ตายตัว จึงเกิดแนวคิดไปได้หลากหลาย โดยจะพบว่า การตัดสินทางสุนทรียะมาจากจิตของผู้รับรู้ ตามทฤษฎีจิตวิสัย (Subjectivism) คือ จิตของผู้รับรู้ หรือเรียกว่า อัตวิสัยหรืออัตนิยม แนวคิดในกลุ่มนี้มองว่าความงามหรือสุนทรียธาต มีได้มีอยู่จริงที่วัตถุ แต่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้น นั่นคืออยู่ที่จิตของตัวเองหรือตัวเองรู้สึกเอาเองว่าน่าชื่นชมหรือสวยงาม ทำให้คิดไปว่าความสวยงามหรือสุนทรียธาตอยู่ที่วัตถุ (สวัสดี สุวรรณสังข์, 2518) ทั้งที่เป็นเพียงการสร้างจินตภาพของจิตของตัวเอง ซึ่งเป็นรสนิยมของแต่ละบุคคล โดยที่จิตของตัวเองเข้าถึงแก่นของสิ่งนั้นในขณะที่มีการรับรู้ได้โดยใช้ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ)

2) ความงามภายนอก เป็นความงามทางกายมีความเป็นรูปธรรมได้แก่ วัตถุวัตถุซึ่งเป็นผลงานศิลปะ เป็นความงามที่ถูกเสนอผ่านทฤษฎีวัตถุวิสัย (Objectivism) คือ วัตถุทางสุนทรียะ หรือเรียกว่า ปรวิสัยหรือปรนิยม มีแนวคิดถือว่าความงามหรือสุนทรียธาตมีอยู่จริงในโลกหรือที่วัตถุ และมีมาตรฐานตายตัวให้มนุษย์ได้ค้นพบ มีอยู่จริงในวัตถุภายนอก เช่น เส้น สี รูปร่างและรูปทรง เป็นต้น โดยมีเกณฑ์การตัดสินสุนทรียธาตอย่างตายตัว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของมนุษย์และไม่ได้อยู่ที่จิตรู้สึก เพียงแต่มีความเห็นเกี่ยวกับความงามต่างกัน

3) ความงามแบบผสมผสาน เป็นการเข้าใจความงามที่มาจากทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม (Relativism) คือ การให้ความสำคัญทั้งจิตของผู้รับรู้ และวัตถุทางสุนทรียะ การออกแบบลวดลายผ้าเพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นลวดลายจนกลายเป็นงานศิลปะอันทรงคุณค่าทางสุนทรียะบนผืนผ้าได้นั้น มีรากฐานมาจาก 3 สิ่ง ดังนี้ 1) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความเชื่อ และ 3) องค์ความรู้จากทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์

การพิจารณาความงามทั้ง 3 ลักษณะนี้นำไปสู่การตีความรูปแบบงานศิลปะต่างๆ ที่ปรากฏในวิถีชีวิตผ่านการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของมนุษย์บนฐานของการก่อให้เกิดความเพลิดเพลินชื่นชม ผ่านการเข้าใจและรับรู้ถึงความสมดุล สัดส่วน และแรงดึงดูดของสิ่งนั้น ซึ่งอาจจะ เป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์ สถานที่ ดนตรี ศิลปะ ความคิด เป็นต้น ทั้งหมดล้วนเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้ผ่านอายตนะทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์หรือ

สัตว์ ย่อมมีสัญชาตญาณรู้สึกยินดีพอใจกับความงามเป็นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายในเป็นเหตุปัจจัยร่วมจึงจะปรากฏเป็นความงามในจิตใจของผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องได้

ความงามทางศิลปะควรมีทั้งความงามภายในและความงามภายนอก ผลงานศิลปะที่ควรค่าที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นบางชิ้นแม้จะเก่า แต่ก็มีความเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าจนบางครั้งไม่สามารถประเมินเป็นราคาได้เนื่องจากผลงานประกอบด้วยคุณค่าที่เรียกว่า “รูปภูมิปัญญา” คือคุณค่าปัญญาแสดงออกที่มีอยู่ในผลงานศิลปะเป็นผลงานที่ไม่ใช่ว่าจะสร้างขึ้นโดยไร้ความหมายหรือสร้างขึ้นมาเพียงเพราะใจอยากจะทำหรืออยากจะทำขึ้นมาเท่านั้น แต่ผลงานที่กระทำนั้นต้องมีความหมายที่เป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าให้ผลงานนั้น ซึ่งเป็นมากกว่างานช่างทั่วไป เป็นความงามในประเภทที่ 3 คือเป็นงานที่มีความงามทั้งภายในและภายนอกและประกอบไปด้วยรูปภูมิปัญญา

หากกล่าวถึงสุนทรียศาสตร์ความงามที่ศิลปินสร้างขึ้นมาเป็นงานศิลปะให้ปรากฏแก่ผู้อื่นได้ ศิลปินต้องใช้สื่อได้แก่ สิ่งที่ศิลปินต้องใช้ในการถ่ายทอด เช่น ผ้าใบ พู่กัน และสี สำหรับงานจิตรกรรม เพื่อให้เกิดโครงสร้างของศิลปะขึ้นมา ได้แก่ การที่ศิลปินได้จัดสื่อให้เป็นองค์ประกอบของเส้น รูปร่าง ลักษณะ ช่องว่าง แสง สี ฯ เพื่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ คือ เกิดมีความสมดุลทางด้านสัดส่วน จังหวะ และความกลมกลืน (ปานทิพย์ ศุภนคร และคณะ, 2545)

สุนทรียะในลวดลายผ้าชิ้นนางหาญของไทยดำ บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะเขิงคาน จังหวัดเลย จึงเป็นการนำเสนอผลงานศิลปะที่เป็นรูปภูมิปัญญา ที่ควรถูกเชิดชูและยกระดับผลงานให้เป็นที่รับทราบในสังคมว่าเป็นงานศิลปะมีคุณค่าทางทัศนศิลป์มิใช่เป็นงานหัตถกรรมหรืองานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตโดยเน้นปริมาณแต่อย่างใด

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่นำไปสู่การสร้างสรรค์งานศิลปะ ผ้าชิ้นนางหาญ เป็นผลงานการทอผ้า โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทอ เป็นผลงานศิลปะในกลุ่มทัศนศิลป์ ประเภท ทัศนศิลป์ เป็นผลงานศิลปะที่ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่นำไปสู่การสร้างสรรค์งานศิลปะดังที่ อารีสุทธิพันธุ์ (มปป) กล่าวว่า การแสดงออกของความเชื่อที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปแบบ เรียกว่า “ปรัชญาศิลปะ” โดยเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบแบบจิตวิสัยเป็นหลัก เนื่องจากมนุษย์คือผู้มีความคิด มีจิตใจ และมีธาตุแห่งความใฝ่ใจใคร่รู้ เมื่อมีความเชื่อในเรื่องเช่นใดจะแสดงออกมาเช่นนั้นหรือประพฤติปฏิบัติออกมาตามที่ตนเชื่อถือ หรือไว้วางใจยึดมั่นในเรื่องใดเป็นที่ตั้งทางจิต ซึ่งแทนค่าด้วยคำว่า “ใจ” หากมีมากจน “ล้นเอ่อ” การแสดงออกทางความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเชื่อจึงเป็นการระบายออกมาผ่านการกระทำหรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยสื่อถึงค่านิยมด้านความเชื่อของตนปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นดังที่ สลิต วงศ์สุวรรณ, (2543) กล่าวว่า เมื่อจิตตั้งมั่นโดยมีฐานของความเชื่อที่ดีงาม สะสมความเชื่อและความมั่นไว้ในใจนานวันเข้าก็จะเกิดสิ่งที่เรียกว่า ความอยาก (Appetite) ได้แก่ กิเลส ความต้องการ ต้องมีการผลิต มีการแสวงหาเพื่อรับใช้สังคม แต่ความอยากนั้นต้องควบคุมขอบเขตให้แสดงออกมาอย่างเหมาะสม การแสดงออกทางความเชื่อที่มีอยู่ในจิตด้วยการใช้เหตุผล สติปัญญา ตั้งมั่นอยู่บนความถูกต้องจึงจะมีผู้สืบสานปฏิบัติตามต่อไป สอดคล้องกับที่ อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน (2552) กล่าวว่า ปรัชญาสอนให้มนุษย์เชื่อด้วยเหตุผล การดำเนินชีวิตมนุษย์มักใช้ศรัทธาเป็นเป้าหมาย ใช้ความรู้เป็นเครื่องนำทาง ใช้ความเชื่อเป็นเครื่องตัดสินการกระทำ

ความเชื่อที่มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นฐานรากสำคัญในการหลอมรวมความคิดให้แสดงออกซึ่งการกระทำในแต่ละรูปแบบ การกระทำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ย่อมทำให้มนุษย์รุ่นต่อมารสืบ

สานและใช้ความเชื่อเป็นสิ่งที่นำทางปฏิบัติด้วยวิธีแห่งปัญญาที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญขึ้นในสังคม (วิ
ถาวรธรรณ ปานทอง และคณะ, 2551) กาลเวลาและเงื่อนไขปัจจัยหลายอย่างสามารถทำให้เกิดความ
เปลี่ยนแปลงที่แตกต่างไปจากเดิมไม่มากนักน้อยและเกิดขึ้นได้ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และเกิดขึ้น
เองตามธรรมชาติมนุษย์ใช้ศรัทธาและความเชื่อเป็นสิ่งที่ตั้ง สะสม ชิมซับ เก็บเรื่องราวสิ่งที่ตนเชื่อไว้ที่ใน
จิตใจเป็นนามธรรม เมื่อสะสมความคิดเกี่ยวกับความเชื่อไว้มากลับ มนุษย์จึงแสดงความเชื่อให้ปรากฏ
ออกมาเป็นรูปธรรม สื่อถึงความคิดที่ผลักดันให้เกิดการแสดงออกมาเป็นการกระทำที่โยงใยกับความ
เชื่อกับสิ่งที่มนุษย์แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เรียกว่า ศิลปะ ความเชื่อจึงเป็นเรื่องของนามธรรมที่ช่วย
ให้มนุษย์วางหลักแห่งการแสดงออกทางการกระทำให้ออกมาเป็นรูปธรรม สู่การสร้างสรรคงานศิลปะ
3 ประเภท ได้แก่ 1) สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองใจ 2) สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองกาย 3) สร้างขึ้นเพื่อ
ตอบสนองใจและกาย

มนุษย์สร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้นเพื่อสนองใจ สอนองกาย และสนองทั้งใจและกายได้พร้อม
กัน การได้ลงมือสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาเรียกผลงานว่า “ศิลปะ” แต่ผลงานที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นนี้จะ
เป็น “งานช่าง” ซึ่งก็คือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น หรือ “งานศิลปะอันทรงคุณค่า” ซึ่งก็คือสิ่งที่มนุษย์
สร้างสรรค์ขึ้น อันประกอบด้วยคุณค่าที่เรียกว่า “รูปภูมิปัญญา”

3. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการทอผ้าที่นำไปสู่การสร้างสรรคลวดลายบนผืนผ้า

การทอผ้าเป็นผลงานศิลปะที่ผู้เป็นช่างทอจะต้องมีความสามารถในการทอผ้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย
และใช้เส้นสีของด้ายประกอบกันให้เกิดลวดลายบนผืนผ้า เส้นสีที่นำมาสร้างสรรคให้เป็นลวดลายที่จะ
สร้างขึ้นต้องมีการวางแผนการผลิต ตั้งแต่การออกแบบลายผ้า ไปจนถึงเทคนิคที่ทำให้เกิดเป็น
ลวดลายบนผืนผ้า โดยแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและ 2) การ
สร้างสรรคลวดลายบนผืนผ้า ซึ่งจะพบลวดลายบนผืนผ้าที่ประกอบด้วย 1) ลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจ
จากธรรมชาติ 2) ลวดลายพื้นฐาน ทั้ง 2 ลวดลายเป็นการสร้างผลงานศิลปะด้วยการใช้มนทัศน์และ
จินตนาการที่มาจากความทรงจำ ความปรารถนาที่ซ่อนอยู่ภายใน มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะเห็นสิ่งดี
งาม การสร้างภาพจำลองจึงเป็นการสร้างสิ่งที่เรารักและต้องการ ซึ่งไม่สามารถพบได้ในความเป็นจริง
ความปรารถนาของมนุษย์จึงมีส่วนสร้างศิลปะทุกด้าน (เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร,
2529) ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าในบางครั้งเป็นเรื่องราวของคติที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับความเชื่อสากล
หากสังเกตและศึกษาเปรียบเทียบแล้วจะเข้าใจลวดลายและสัญลักษณ์ในผ้าพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น
มากขึ้นจะมองเห็นคุณค่าได้ลึกซึ้งขึ้น ลวดลายที่ลงตัวเพราะมวลสิ่งถูกจัดขึ้นอย่างสมส่วน
(Proportion) มีความลงตัว เป็นทางสายกลาง (ศิลป์ พีระศรี, 2504) จะส่งเสริมให้ผลงานศิลปะกรรมมี
คุณค่ามากยิ่งขึ้น โดยหัวใจของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าคือความ “ลงตัว” การ
สร้างสรรคผลงานศิลปะให้ออกมามีความงามอย่างลงตัว หากนำมาพิจารณามาตรฐานเรื่องคุณค่ามี
พื้นฐานมาจากหลัก 2 ประการ ได้แก่ หลักของศิลปะ และหลักการทางทัศนศิลป์

วิเคราะห์สุนทรียะในลวดลายผ้าชิ้นนางหาญของไทดำในเขตบ้านนาป่าหนาด ตำบล เขาแก้ว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

ผ้าชิ้นนางหาญ หมายถึง ผ้าชิ้นทอมือที่เป็นงานศิลปะชนิดหนึ่งของสตรีไทดำ เป็นผ้าชิ้นที่มี
ประวัติว่าในอดีตถูกทอขึ้นมาโดยสตรีไทดำผู้หนึ่งที่มีความกล้าหาญ โดยทอขึ้นมาให้มีความงดงามกว่า

ผ้าชิ้นที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป เป็นการนำเส้นฝ้ายหรือเส้นไหม มาขัดกันให้เป็นลาย โดยชิงเส้นฝ้ายหรือเส้นไหมกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่า เส้นยืน แล้วใช้เส้นฝ้ายหรือเส้นไหมอีกเส้นหนึ่งสอดเข้าไปทางขวางของเส้นยืน เรียกว่า เส้นพุ่ง นำมาสานขัดกันให้เกิดเป็นลวดลาย ซึ่งกรรมวิธีและลวดลายผ้าชิ้นนางหาญของไทยตำบลบ้านนาป่าหนาดใช้ตัวผ้าชิ้นนางหาญเป็นวัตถุหลักในการวิเคราะห์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หัวข้อ ซึ่งเกี่ยวกับจิตและวัตถุได้แก่ 1. สุนทรียะภายในของผ้าชิ้นนางหาญ และ 2. สุนทรียะภายนอกของผ้าชิ้นนางหาญโดยคำนึงถึงความหลากหลายของมนุษย์ เป็นความงามที่มาจากความแตกต่างทางความคิดของมนุษย์ในแต่ละบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้สึกและการแสดงออกที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ด้วยกันต้องให้ความสำคัญคำนึงถึงและเคารพในความหลากหลายของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาให้ปรากฏ เหตุนี้ ในแต่ละหัวข้อหลักของการวิเคราะห์ จึงมีการแบ่งแยกประเภทในการวิเคราะห์ที่แบ่งเป็นมุมมองทางสุนทรียะของมนุษย์เกี่ยวกับผ้าชิ้นนางหาญ ไว้เป็น 2 กลุ่มหลักได้แก่

1) ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะคือ ผู้ที่อยู่ในฐานะ ผู้ทอผ้าชิ้นนางหาญโดยผู้ทอผ้าชนิดนี้ในแต่ละท่านก็จะมีคามชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงานแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ในการทอผ้า ซึ่งมีเรื่องระดับของประสบการณ์ที่มีทั้งระดับผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญ และผู้ที่ฝึกทอผ้าชิ้นนางหาญที่ยังมีประสบการณ์ไม่มาก ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงผู้ทอผ้าที่เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะเป็นภาพรวมของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ได้แบ่งระดับประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์

2) ผู้ชมผลงานศิลปะคือ ผู้ที่ได้พบเห็นหรือสัมผัสกับผ้าชิ้นนางหาญในฐานะผู้ชมผลงาน ซึ่งแต่ละท่านอาจจะมีประสบการณ์ในการได้พบเห็น หรือได้สัมผัสรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับผ้าทอมือ และการทอผ้าที่มีแตกต่างกัน หรือบางท่านอาจจะไม่เคยเห็นหรือเคยสัมผัสรับรู้เกี่ยวกับการทอผ้าชิ้นนางหาญ ก็จะมีเรื่องระดับของประสบการณ์ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเป็นภาพรวมของผู้ชมผลงานศิลปะจากการรับสัมผัสทางกายภาพ

การรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะของมนุษย์ ได้ใช้หลักการทางกายภาพทำการวิเคราะห์แยกประเด็นออกเป็นการรับสัมผัสและจิตใจ เพื่อสื่อความรู้สึกจากการสัมผัสจากสิ่งภายนอกที่มากระทบให้สื่อส่งต่อไปถึงสมองที่เป็นความรู้สึกนึกคิดที่เรียกว่าจิตหรือใจคุณค่าที่เป็นสุนทรียะภายในของผ้าชิ้นนางหาญได้มาจากการส่งต่อการรับรู้ทางกายภาพด้วยการใช้อวัยวะภายนอกบางส่วนของมนุษย์ในการรับรู้ แต่ไม่ใช่ว่าการรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะภายในผ้าชิ้นนางหาญนี้ มนุษย์จะใช้สัมผัสทั้งหมดรับรู้ได้ เนื่องจากอวัยวะบางส่วนของมนุษย์ก็ไม่สามารถรับรู้สุนทรียะบางอย่างได้หากการรับรู้และการส่งสื่อไม่ตรงกัน อวัยวะของมนุษย์ที่สามารถสัมผัสสุนทรียะภายในผ้าชิ้นนางหาญได้ ที่จะนำมาแจกแจงการวิเคราะห์ โดยใช้ตัวผลงานเป็นวัตถุในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 การใช้ผ้าชิ้นนางหาญเป็นวัตถุในการศึกษาวิเคราะห์สุนทรียะภายในด้านนามธรรม และสุนทรียะภายนอกด้านรูปธรรม ของทั้งผู้สร้างสรรค์ผลงานและผู้รับชมผลงาน

จากข้อพิจารณาภาพข้างต้นจะพบว่า

1. ความงามทางวัตถุวิสัย มาจากการสะท้อนให้เห็นลักษณะเชิงอุดมคติของการพัฒนาผ้าให้เหมาะสมกับการแต่งกายตามสภาวะ เช่น ตามฤดูกาล, ตามอุดมคติทางศาสนาหรือสังคม เป็นสุนทรียะภายนอกของผ้าชิ้นนางหาญ เป็นเรื่องของ “รูปธรรม” ที่เกี่ยวกับวัตถุโดยรับรู้ผ่านผัสสะบางสัมผัสของมนุษย์ที่แสดงผ่านปรากฏการณ์การรับรู้ความจากสิ่งต่างๆ ภายนอกและแสดงออกมาเป็นรูปแบบโครงสร้างให้เข้ากับการสวมใส่ ความป้องกันร้อนหนาว การผสมผสานกับลวดลายที่สืบสานผ่านประวัติศาสตร์เรื่องเล่าที่ถูกทอดผ่านชิ้นผ้าให้เห็นโครงสร้างของภาพที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นกลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง

2. ความงามทางจิตวิสัย มาจากการสะท้อนให้เห็นเชิงแนวคิดที่สะท้อนว่าบุคคลจะส่งเสริมการสัมผัสหรือรับรู้ผ่านสิ่งที่เป็น “นามธรรม” ที่สามารถรับรู้ได้จากเกี่ยวกับวัตถุ โดยรับรู้ผ่านผัสสะบางสัมผัสของมนุษย์ จากนั้นจึงสื่อส่งต่อความรู้สึกทางการรับรู้ไปถึงความเป็นจริงภายใน ในแง่นี้อาจสะท้อนให้เห็นความภูมิใจ ความเป็นตัวตนที่แฝงอยู่ในผืนผ้า รวมถึงจินตนาการที่สื่อออกมาเป็นความหมายแฝงที่แสดงให้เห็นความรู้สึกถึงความอบอุ่นในความเป็นครอบครัวและความงามที่สื่อให้เห็นผ่านความรู้สึกที่สื่อผ่านการแสดงออกผ่านจิตใจของผู้สร้างสรรค์และผู้ชมงานได้สวมใส่แล้วแสดงออกมาอย่างงดงามผ่านอากัปกริยา

บทสรุป

คุณค่าทางสุนทรียะในลวดลายผ้าชิ้นนางหาญ เป็นสื่อกลางในการสื่อสารประวัติศาสตร์ความเชื่อและเรื่องราวที่มีอยู่ผ่านผืนผ้าและลวดลายบนผืนผ้าชิ้นนางหาญทั้งสิ่งที่ไม่มีการปรุงให้จับต้องได้ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของผ้าชิ้นนางหาญ ตัวผืนผ้าใช้ความประณีตในการสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมางดงามและมีคุณค่าที่เรียกว่า “รูปภูมิปัญญา” ไม่ใช่การทอขึ้นเพื่อใช้งานทางกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลงานทางวัตถุที่มีการทอขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้งานทางกายในชีวิตประจำวัน

ทั่วไป อีกทั้งยังเป็นการสนองทางจิตใจด้วยควบคู่กัน เป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ ไม่ใช่เป็นเพียงงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตขึ้นมาเพื่อเน้นปริมาณและการใช้งานในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่นนี้จึงทำให้ผ้าชิ้นนางหาญมีคุณค่าที่หากตีค่าวัตถุเป็นเงินก็จะมีราคาที่สูงกว่างานสินค้าหัตถกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป

มนุษย์สามารถรับสัมผัสรับรู้ความรู้สึกทางสุนทรียะได้โดยผ่านการรับรู้ที่เป็นประสาทสัมผัสทางกายของมนุษย์รับรู้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับรู้ผ่านผัสสะทั้ง 5 ของมนุษย์ ส่งต่อความรู้สึกจากการสัมผัสที่มีไปสู่ภายในที่เรียกว่าสมอง ผ่านทางความคิดของมนุษย์ไปสู่ความรู้สึกทางการรับรู้ เรียกว่า “ใจ” เป็นการรับสัมผัสภายใน ให้เกิดอารมณ์แห่งความรื่นรมย์ความสุนทรียะที่สามารถช่วยขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยนและมีความละเอียดทางอารมณ์ได้มากยิ่งขึ้น ความสุขจะทำให้มีกำลังใจมากยิ่งขึ้นและสามารถส่งต่อไปถึงความคิดของมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มองสรรพสิ่งได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2542). *โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ความเชื่อเรื่องผีของไทย*. โฉง. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์. (2561). *จิตวิทยาศิลปะ สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานทิพย์ ศุภนคร, และคณะ. (2545). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระมหาเทวี มหาปัญญา. (2554). *ความงามในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2543). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2540). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ไทยโฉบ*. นครปฐม: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์สถาบันวิจัยและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2543). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา.
- สวัสดี สุวรรณสังข์. (2518). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี. (2504). *ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี*. พระนคร: องค์การการค้าของคุรุสภา.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2540). *ปรัชญานิพนธ์*. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ.
- ศิลป์ พีระศรี. (2504). *ศิลปะและศีลธรรม*. พระนคร: ศิวะพร.
- วิลาวรรณ ปานทอง, และคณะ. (2551). *ภาษาและวัฒนธรรมไทยทรงดำ*. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- อภิภูวัฒน์ โพธิ์सान. (2552). *สารัตถะคติความเชื่อและพิธีกรรมลาวโฉบ*. มหาสารคาม: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.

เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. (2529). ความงามสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ใฝ่รู้.
กรุงเทพมหานคร: โอ เอสปริ้นท์ติ้งเฮ้าส์.

